

Till
Nykvarns kommun
Centrumvägen 24A
KS/2022:488
Planavdelningen
155 80 Nykvarn
servicecenter@nykvarn.se

YTTRANDE

Översiktsplan Nykvarn 2035 - Granskning (KS/2022:488)

Naturskyddsföreningen i Södertälje-Nykvarn ber härmed att få lämna följande synpunkter på Översiktsplan Nykvarn 2035 (ÖP 2035) – Granskning.

Inledning

Naturskyddsföreningen i Södertälje-Nykvarn omfattar grundprinciperna i Naturskyddsföreningen i Stockholms läns ”Policy för hållbar stadsutveckling”. Bland dessa finns ”Bygg vidare på befintlig struktur – undvik nya stora exploateringar på naturmark” och ”Undvik att skapa nya gles bebyggelse som ökar transportbehovet och minskar näraturens användbarhet och skönhetsvärden”. En informell, mer eller mindre generell, princip kan formuleras ”bygg inifrån och ut”. Detta då till motsatsen utspridd bebyggelse. Det värnar natur, inkl skog, jordbruk och ger förutsättningar för god tillgång till samhällsservice och kollektiva kommunikationer. Nykvarns utveckling, manifesterad i ÖP 2035, går tyvärr i motsatt riktning.

Våra synpunkter på granskningsförslaget överensstämmer i många fall med synpunkter som vi anförde i samrådsförslaget, varför vi hänvisar till detta, dvs det yttrande vi avgav den 2024-12-15. Vårt granskningsyttrande består därmed även av det vi anförde i vårt samrådsyttrande och avhandlar i princip enbart Nykvarns utvecklingsstrategi, inkl kommentarer till utbyggnadsförslag. Därtill berör vi något om Jordbruksmark, Cykling, Energi och Turingeån.

Tätorter – och andra orter

I den sammanfattning som inleder granskningsförslaget till ÖP 2035 anges att: ”Utvecklingen ska huvudsakligen ske genom förtätning och en vidareutveckling av Tätorten Nykvarn i linje med bebyggelsestrukturen i gällande RUFS 2050 och en utveckling inom Sundsviksområdet, samt i Miare Backar och i Kungsbro i den tätortsnära landsbygden. Redan här sätts alltså tonen i förslaget. Frånsett Tätorten Nykvarn så baserar det sig på ”utspridd bebyggelse”,

huvudsakligen förlagd till de andra av de sex utpekade ”statistiska tätorterna”, dvs Rimsjöhöjden, Turinge och Vidbynäs, Stensättra, Finkarby och Nygårds hagar. En del av dessa är områden som idag inte har, och i allmänhet inte kommer att ha, eller förses med, tillräckligt god infrastruktur och samhällsservice (skolor, dagligvaruhandel, kommunikationer ...) för att man ska kunna kalla en sådan utveckling hållbar. Med ”tillskotten” Miare Backar och Kungsbro rör det sig de facto inte om sex utan om åtta tätorter, varav sju på distans från Tätorten Nykvarn!

Lite ironiskt då med den kommunslogan som används, dvs ”Kom närmare”, när översiktsplanen i själva verket innebär att förlägga en avsevärd del av nybyggd bostäder på avstånd från, inte nära, Tätorten Nykvarn. Vilket gör att invånarna där blir mer eller mindre beroende av bilen för det mesta av vardagens bestyr (såsom dagis, skola, inköp, arbete, fritid, rekreation ...).

Utöver Tätorten Nykvarn är det bara tätorten Stensättra/Sundsviksstråket som kan betraktas som en ”riktig” tätort; eller har potential att bli en sådan, dvs med god infrastruktur och samhällsservice. Här finns ett konkret utbyggnadsförslag; en komplettering i direkt anslutning till befintliga bebyggelsestrukturer inom tätorten Stensättra. Problemet är bara avståndet från Tätorten Nykvarn, 6-7 km, som är tänkt att överbryggas via utvecklingen av ett ”stråk”; vilket kan betraktas som en pragmatisk anpassning till den situation som utvecklats med tiden. Dock är det en sträcka om 6-7 km som ska överbryggas ...

Om utbyggnadsförslag

Det är intressant då att ta del av de två nya utbyggnadsförslag som har tillkommit sedan samrådsförslaget, dvs Miare Backar och Kungsbro. **Miare Backar** har vi i vårt yttrande den 2023-07-25 avstyrkt med följande motivering: *”Orsaken till vår avstyrkan är att det strider mot hållbar utveckling att etablera ett nytt bostadsområde en bra bit utanför tätorten och utan egentlig anknytning till denna. Området blir en enklav, en närmast isolerad ö, vars storlek varken motiverar tillfredsställande kollektiva trafikförbindelser, förskola, livsmedelsaffär, fundamentala välfärdstjänster eller annan viktig infrastruktur. Planförslaget redovisar inte heller sådant”*. Denna åsikt står vi fortfarande fast vid.

Kungsbro är helt nytt för oss, men förefaller som ännu en komponent i utvecklingen mot Nykvarn som en kommun med ”utspridd” bebyggelse, dvs tvärtemot de principer som, enligt vår uppfattning, bör gälla, dvs så långt möjligt samlad bebyggelse. (Ironiskt nog passar därmed Nykvarns slogan *”Kom närmare”* ganska bra – som uppmaning!). Hur som helst ifrågasätter vi att kommunen på ett så sent stadium som i granskningssteget tillför denna typ av väsentliga förslag!

Vi vill här också kommentera utbyggnadsförslaget om **Ströpsta 3:11/Uddens gård** om vilket vi yttrade oss så här den 2025-06-03: *”Vi avstyrker detaljplaneförslaget. Orsaken är lokaliseringen, ca 3 km från centrala Nykvarn. Det innebär att området kommer att bilda en närmast isolerad enklav, med avsaknad av infrastruktur typ förskola, dagligvarubutik med mera – och framför allt brist på kollektiva kommunikationer. Det innebär ett icke acceptabelt bilberoende. Samhället bör i möjligaste mån bör expanderas ”inifrån och ut”, där bostäder byggs nära tätorten - dvs i princip tillväxa organiskt. Det är ju också principer som kommer till uttryck i (samråds)förslaget till Översiktsplan 2035, som redovisar en ”målbild” som innebär att bilberoendet i Nykvarn ska minska och att detta ska mötas upp med ökade*

möjligheter att kunna använda kollektivtrafik, cykel och gång. Förslaget innebär att det blir långt och farligt, inte minst för barnen, att cykla eller gå till skolan på och över väg 509.”

ÖP 2035 nämner även **Bommersviks trädgårdsstad** som ett utredningsområde bortom år 2035. Vi menar att omnämnandet med en så omfattande beskrivning bör anstå eftersom det ur främst kommunikationssynpunkt inte är lämpligt; det är över 6 km till både Nykvarn och Järna tätorter. Och de facto innebär ytterligare en tätort, en nionde!– som ytterligare ”förvärrar” den situation vi beskriver ovan: brist på infrastruktur, kommunikationer etc.

Här kan det påpekas att Södertäljes översiktsplan, just nu på granskning, berör detta ytterst lite: *”Utredningsområdet Bommersviks trädgårdsstad är lokaliserat vid kommungränsen i Nykvarns kommuns sydligaste del längs med väg 509 och angränsar till Södertälje kommun i väst, öst och syd. Området ligger utanför utpekade bebyggelsestråk i RUFS 2050. Den största delen av områdets geografiska omfattning berör mark i Södertälje kommun. En utveckling är i hög grad beroende av Södertälje kommun, eftersom marken till största del ligger i Södertälje.”*

Jordbruksmark

Angående utbyggnad vill vi även nämna förslaget om **Mörby 7**, om vilket vi yttrade oss 2025-02-25. Arbetet är visserligen på ett tidigt stadium, men eftersom det rör det högst aktuella ämnet ianspråkstagande av brukningsbar jordbruksmark för kvartersmark, byggnader etc, vill vi redan här betona att *”jordbruksmark ska användas till produktion av livsmedel och inte exploateras. Planprogrammet Mörby 7 utgör inte något väsentligt samhällsintresse och brukningsvärd jordbruksmark ska inte tas i anspråk för planprogrammet”*.

Detta är för övrigt vår generella inställning: **jordbruksmark är ett väsentligt samhällsintresse och ska inte exploateras**. Denna vår åsikt omfattas även av flera andra som avgett samrådsyttranden.

Cykling

Behovet av cykel- och gångvägar nämns på ett flertal ställen i ÖP 2035. Ett av många exempel är under Målbild 2035: *”Nykvarns kommun främjar utbyggnaden av cykelvägar. Cykel- och gångvägar är en självklar del i planeringen av nya bostadsområden och av vägar för biltrafik. Tydlig skyltning, separerade körbanor och jämställd snöröjning är exempel på aktiviteter som prioriteras. Genom ett nära samarbete med Nykvarns grannkommuner hänger gång-, cykel- och bilvägar bättre samman över kommungränserna.”* Här är ett annat: *”Cykelstråk till grannkommunerna, framför allt Strängnäs och Södertälje, behöver utvecklas. Gång- och cykelkommunikationer på landsbygden till Taxinge och Sundsvik är viktiga stråk som behöver utvecklas. En integrering av gång- och cykelvägnätet mellan nya och befintliga områden skapar förutsättningar för ett hållbart resande.”* Självklart instämmer vi! Nu gäller det ”bara” att gå från ord till handling ...

Energi

Frågan om energiförsörjning berörs i ÖP 2035 Del 2. *”En stor del av energiutmaningen består i att ersätta fossil energi med fossilfria (och helst förnybara) alternativ. I och med att vi fått mer vind- och solkraft i Sverige så ökar den decentraliserade och variabla produktionen i elsystemet.” ... /Nykvarns kommun/ ”ger privatpersoner och bostadsrättsföreningar rådgivning för exempelvis installation av solceller på taken.” ... ”I dagsläget finns inga planer på att etablera storskaliga förnybara energianläggningar i kommunen.” ”Att anlägga vindkraftsetableringar är en utmaning eftersom kommunen i sin helhet omfattas av riksintresse för MSA-tytor och norra halvan av kommunen omfattas av riksintresse för väderradar.”* Bra att ämnet fossilfri energiförsörjning tas upp – men vi anser att det ska ägnas mycket mer uppmärksamhet än detta! Betr solceller så bör naturligtvis kommunen inte bara avhända sig satsningar till privatpersoner och bostadsrättsföreningar utan också föreslå och genomföra egna satsningar! Betr vindkraft så finns det såklart platser att tillgå, riksintressen till trots! Utred detta istället för att ävn här utan vidare avhända sig möjligheterna!

Om kartor över föroreningar och andra miljörisker i relation till utbyggnadsförslagen

Mer eller mindre omfattande föroreningar nämns återkommande i text för de olika förslagen till utbyggnad. Det gäller inte minst förslag om utbyggnad i tätorten, längs Turingeån och sjön Turingen. Ströpsta 3:379, Cementen, Maskinförarvägen, Norra stationsvägen, Stene, Brandstationen och utloppet till Turingen är exempel på områden nämnda i ÖP 2035 där föroreningar i mark och vatten måste hanteras eller i alla fall utredas.

Hur ser områdena med potentiella föroreningar ut i relation till utbyggnadsförslagen och andra planer? För närvarande är det svårt att få en överblick. Kommunen hänvisar till en framtida handlingsplan för förorenade områden (sid 127-128, dok 2). Delar av denna borde förstås ha ingått i denna ÖP 2035. På sid 128 i Del 2 finner man *”Hänsynskarta över potentiellt förorenade områden i Nykvarns kommun”*. Sådan information (kartor), men i direkt relation till de olika utbyggnadsförslagen vore väldigt värdefull när man ska bedöma förslagen till utbyggnad. Vi noterar också att både Länsstyrelsen och SGI i samrådet eftersökte bättre kartor över föroreningar och andra miljörisker.

Utbyggnadsområden med potentiellt stora föroreningar eller andra miljörisker kan ju knappast vara aktuella att gå vidare med i ett första skede (10 år). Detta bör en översiktsplan ta tydlig höjd för. Vi föreslår att kommunen redan nu prioriterar arbetet med utredning av föroreningar och sanering och helt integrerar detta i det fortsatta arbetet med Nykvarns utbyggnad.

Avslutning

Vi är mycket kritiska till de i granskningsförslaget till ÖP 2035 redovisade planerna för utvecklingen av Nykvarn. Det är raka motsatsen till det som Naturskyddsföreningen anser om städernas och andra tätorters tillväxt och utbyggnad, som kan sammanfattas så här: *”Bygg vidare på befintlig struktur – undvik nya stora exploateringar på naturmark”* och *”Undvik att skapa ny gles bebyggelse som ökar transportbehovet och minskar närnaturens användbarhet och skönhetsvärden”* eller

kortfattat ”bygg inifrån och ut”. Det värnar natur, inkl skog, jordbruk och ger förutsättningar för god tillgång till samhällsservice och kollektiva kommunikationer. Flera av de andra remissinstanserna, som Länsstyrelsen, Trafikverket, Skogsstyrelsen och Jordbruksverket, ger i sina samrådsyttranden uttryck för i princip samma sak. Nykvarns utveckling, manifesterad i ÖP 2035, går tyvärr i motsatt riktning.

För övrigt ifrågasätter vi att kommunen på ett så sent stadium som i granskningssteget tillför planer på två större tätorter, Miare Backar och Kungsbro, där den sistnämnda inte ens beskrivits publikt förrän i underlagen för granskningen.

Eftersom syftet med såväl avgränsningssamrådet som granskningen därmed har gått förlorad kräver vi att samrådet tas om.

Södertälje den 30 september 2025

Naturskyddsföreningen i Södertälje-Nykvarn

Lars Klasén
Ordförande
073-5638001, lars.klasen@outlook.com